

Bijlage

Bij de brief aan de Tweede Kamer betreffende de Bescherming van offshore Natura 2000 gebieden in de Noordzee en start aanwijzingsprocedure mariene Natura 2000-gebieden Moties Slob-Geurts (Kamerstuk 32002 nr. 32 en nr. 33)

Met deze bijlage ga ik dieper in op de uitvoering van de motie TK 32002, nr. 32 van de leden Slob en Geurts van 23 mei 2013.

FIMPAS

De maatregelen zoals hieronder beschreven zijn tot stand gekomen in de periode 2009-2013 in een zorgvuldig en uitvoerig proces, dat open en transparant is verlopen en waarin belanghebbenden actief hebben deelgenomen (Fisheries in Marine Protected Areas, FIMPAS). Betrokken waren het visserijbedrijfsleven, natuurorganisaties, overheden en wetenschappelijk instituten uit de betrokken lidstaten (vooral Nederland, Duitsland, Denemarken, Verenigd Koninkrijk, maar ook partijen uit België, Frankrijk en Noorwegen hebben deelgenomen). De maatregelen zijn ontwikkeld op basis van wetenschappelijke analyses, door belanghebbenden aangedragen informatie en kennis, en de best beschikbare data. Het hele proces is in opdracht van Nederland geleid door dr. Paul Connolly, Director of Fisheries Ecosystems Advisory Services van het Ierse Marine Institute en tevens Voorzitter van The International Council for the Exploration of the Sea (ICES). Drie breed toegankelijke workshops zijn gehouden waar getoetst is of voldoende kennis beschikbaar is, wat de belangrijkste bedreigingen voor de instandhouding van de genoemde gebieden zijn en welke maatregelen nodig zijn.

Voor de Doggersbank is een apart traject gevolgd. In dat traject is een stuurgroep ingesteld met als leden: Nederland, VK, Duitsland, Denemarken, de EC, de visserij organisaties, de natuurbeschermingsorganisaties, ICES en de Noordzee NSAC (North Sea Advisory Council, adviesgroep van de Europese Commissie waarin visserijsector en natuurorganisaties zitting hebben). De Stuurgroep werd wetenschappelijk ter zijde gestaan door ICES in gezamenlijke opdracht van VK en Nederland.

Medio 2012 is een formeel wetenschappelijk advies gevraagd en gekregen van ICES (zie appendix 1 bij deze bijlage). De nu voorliggende voorstellen zijn op dit wetenschappelijk advies gebaseerd.

Een korte samenvatting van de doorlopen processtappen van 2008 tot 2013 is opgenomen in appendix 2. In deze bijlage bij appendix 3 bevindt zich een overzichtskaart van de Natura 2000 gebieden op de Nederlandse Noordzee.

Inhoud van de maatregelpakketten

Het verzoek van de motie Slob-Geurts betreft drie visserijmaatregelpakketten voor drie Natura 2000-gebieden op de Noordzee: de Doggersbank, de Klaverbank en het Friese Front. Hieronder vat ik eerst per gebied de voorgenomen maatregelpakketten samen¹. Ik zal daarbij eerst de maatregelen voor de Doggersbank en de Klaverbank weergeven. Daarna volgt het Friese Front. De voorgestelde maatregelen voor de Doggersbank zijn tot stand gekomen in overleg tussen Nederland, het VK, Duitsland en Denemarken.

Doggersbank (voor kaart zie appendix 4)

De Doggersbank is een grensoverschrijdende zandbank. Nederland wijst Natura 2000-gebied Doggersbank aan in kader van de Habitatrictlijn voor habitatype permanent overstroomde zandbanken (H1110). Duitsland en Verenigd Koninkrijk wijzen hun deel van de Doggersbank aan voor ditzelfde habitatype. Deze drie landen werken daarom samen om tot een gecoördineerd maatregelvoorstel te komen voor het grensoverschrijdende gebied. Dit gebeurt overigens op verzoek van de visserijsector, de natuurorganisaties en de Europese Commissie. Alle partijen erkennen dat een gefragmenteerde benadering ongunstig is voor het visserijbedrijfsleven, het

¹ De volledige technische beschrijvingen van de concept maatregelpakketten en bijlagen zijn - gezien de grote omvang van deze documenten - te vinden via <http://www.noordzeeloket.nl/projecten/noordzee-natura-2000/downloads/index.aspx>. Dit bevat onder meer het ICES-advies en de voorstellen van de stakeholders.

ecosysteem en een eenduidig en gelijk speelveld binnen het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB). Gezien de belangen van Denemarken en het feit dat ook dit land een deel van de Doggersbank op zijn gebied heeft is ook Denemarken uitgenodigd om deel te nemen aan de Doggersbank Stuurgroep.

De hele Doggersbank is habitattype H1110, waarvan alle drie de lidstaten hebben vastgesteld dat het in ongunstige staat verkeert. Bodemberoerende visserij heeft negatieve effecten op dit habitattype. Het voorstel is om niet het gehele habitattype van bodemberoerende visserij te vrijwaren, maar om dat in één derde van het gebied te doen. Aan de basis van dit voorstel liggen voorstellen van de visserijsector (met een voorgestelde sluiting van 22%) en van de natuurorganisaties (met een voorgestelde sluiting van 45%), en literatuurstudies van ICES. Het wetenschappelijk advies van ICES luidt dat de beoogde gebiedssluiting van ongeveer 33% waarschijnlijk groot genoeg is om levensvatbare populaties van de karakteristieke soortgemeenschappen te realiseren. De sluiting betreft boomkorvisserij, bordenvisserij, dreggen en semi-pelagische visserij. De partijen in de Doggersbank Stuurgroep konden geen overeenstemming bereiken over de vraag of ook de zegenvisserij uit het gebied moest worden geweerd. Ook ICES kon geen eenduidig advies geven over de noodzaak om ook zegenvisserij uit te sluiten. Deze vorm van bodemberoerende visserij vindt momenteel met een zeer lage intensiteit plaats.

Mede op basis van het advies van ICES uit 2012, voorziet het voorstel in de instelling van een (internationaal afgestemd) monitoringsprogramma en in een evaluatie na zes jaar om de maatregelen bij te kunnen stellen.

Net als voor de Klaverbank (zie hierna) voorziet het maatregelpakket voor de Doggersbank in een controle- en handhavingsstrategie, die is gebaseerd op gedetailleerde registratie van posities van vissersschepen en gebruik van het vistuig.

Tenslotte voorziet ook dit pakket in een procedure, waarlangs nieuwe innovatieve vistuigen toegang kunnen krijgen tot het gesloten gebied, mits in een wetenschappelijke beoordelingsprocedure is aangetoond dat dit de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengt.

Klaverbank (voor kaart zie appendix 5)

Natura 2000-gebied Klaverbank wijs ik in kader van de Habitatrictlijn aan voor habitattype riffen van open zee (H1170). Bodemberoerende visserij heeft negatieve effecten op dit habitattype, dat in ongunstige staat verkeert. Ter bescherming van driedimensionale structuren moet beroering van de stenen, keien en grind van dit habitattype worden voorkomen. Hierdoor kunnen de bijbehorende begroeiing (zoals zacht koraal), bijbehorende vissoorten en bodemdieren zich vestigen en handhaven. De voorgestelde maatregel is daarom gericht op het weren van alle vormen van bodemberoerende visserij, zij het alleen in dat deel van het gebied Klaverbank waar het habitattype dominant aanwezig is (ongeveer de helft van het gebied). De rest van het gebied, inclusief de economisch belangrijke Botney Cut, zal toegankelijk blijven voor bodemberoerende visserij. Op deze manier en gebaseerd op de best beschikbare kennis, van zowel vissers als van onderzoeksinstituten als TNO, NIOZ en Imares, is het gebied gezoneerd.

ICES is om wetenschappelijk advies gevraagd over het conceptvoorstel. ICES steunde de ontwerpmaatregelen voor de Klaverbank met uitzondering van de voorgestelde beperkingen in de Botney Cut. In dit conceptvoorstel werden ook beperkingen aan visserij in de Botney Cut voorgesteld. Dit is een voor de visserij een belangrijk gebied. De Botney Cut bevat geen habitattype H1170, maar visserij in de Botney Cut zou wel modderpluimen met een negatief effect op het habitattype kunnen genereren. In navolging van dit wetenschappelijk advies zal ik daarom de Botney Cut voor de visserij toegankelijk te houden.

Het maatregelpakket voorziet verder in een controle- en handhavingsstrategie. Deze is gebaseerd op gedetailleerde registratie van zowel posities van vissersschepen als gebruik van het vistuig. Tot slot voorziet het pakket in een procedure, waarlangs nieuwe, innovatieve vistuigen toegang kunnen krijgen tot het gesloten gebied. Voorwaarde is, dat in een wetenschappelijke beoordelingsprocedure is aangetoond dat dit de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengt.

Friese Front (voor kaart zie appendix 6)

Natura 2000 gebied Friese Front zal ik in kader van de Vogelrichtlijn aanwijzen voor de zeekoet. Het visserijmaatregelpakket is bedoeld om het risico van bijvangst van (naar vis duikende) zeekoeten in staand want netten weg te nemen. Daarom wordt voorgesteld in het gebied van juni tot en met november een verbod in te stellen op visserij met staand want, in verband met de

aanwezigheid van zeekoeten in het gebied in die periode. Het voorstel betreft geen enkele andere vorm van visserij.

Er is wetenschappelijk advies gevraagd van ICES²; ICES ondersteunt het voorstel.

Oordeel over de maatregelpakketten

Tegen de achtergrond van bovenstaande inhoudelijke beschrijving van de maatregelen en het proces waarmee deze tot stand zijn gekomen is mijn oordeel positief over proces en inhoud, mede in het licht van motie 32 van Kamerleden Slob en Geurts. Mijn oordeel is dat de maatregelvoorstellen zoals zij er liggen aan de verzoeken van de motie Slob-Geurts (TK 32002, nr. 32) voldoen.

Motie Slob-Geurts TK 32002, nr. 32:

"Verzoekt de regering bij het opstellen van de maatregelpakketten voor natuurgebieden op zee te overleggen met de visserijorganisaties, hierbij te streven naar instemming en draagvlak bij de visserijorganisaties en nadrukkelijk een afweging te maken tussen het vereiste niveau van gebiedsbescherming en de economische impact en proportionaliteit van de maatregelpakketten."

Zoals aangegeven is er sinds 2009, transparant en constructief overlegd met de visserijorganisaties en de andere in de motie genoemde belanghebbenden (natuurorganisaties en wetenschap). Er is daarbij gestreefd naar instemming en draagvlak bij alle belanghebbenden, ook bij de visserijorganisaties.

Als onderdeel van het proces hebben intensieve onderhandelingen tussen alle partijen plaatsgevonden. De visserij- en natuurorganisaties hebben zelfs nog de gelegenheid gekregen van de landen in de Doggersbank Stuurgroep om met elkaar een compromis te ontwikkelen onder leiding van een onafhankelijke externe voorzitter. Helaas heeft dit niet tot overeenstemming heeft geleid.

Daarom hebben de betrokken overheden besloten om uiteindelijk hun verantwoordelijkheid te nemen voor een wetenschappelijke onderbouwde compromis, vanwege de op hen rustende juridische verplichtingen. Dit geldt ook voor Nederland. In de ontwikkeling daarvan is tot mijn spijt geen volledige instemming van de visserijsector verkregen omdat de verschillen in posities tussen die van de visserijsector enerzijds en die van de landen anderzijds onoverbrugbaar blijken. Er is echter door alle partijen vol overtuiging naar gestreefd en de input van die partijen is in mijn voorstel gebruikt. Er is bovendien internationale overeenstemming met de andere lidstaten bereikt.

Ik heb nadrukkelijk de voorstellen van zowel sector als natuurorganisaties gewogen. Zo is de keuze gemaakt om slechts één derde van het gebied Doggersbank te sluiten voor delen van de visserij, en om dus twee derden van het gebied 'open' te laten. Dit is mede gebaseerd op het eerste voorstel van de sector (met een dekkingpercentage van 22%) en ngo's (met een dekkingpercentage van 45%).

Ik heb goede reden om aan te nemen dat het toestaan van visserij in ca. 2/3^e van het gebied geen onevenredige schade toebrengt aan dit Natura 2000 gebied. Dit is mede gebaseerd op het ICES advies dat een sluiting van ca. 1/3^e voldoende moet zijn in gebied in essentie te beschermen. Dit is ook mede gebaseerd op het feit dat ook van de EC geen geluiden zijn vernomen dat toegang voor de visserij tot 2/3^e van het gebied niet acceptabel zou zijn. Hoewel de natuurbeschermingsorganisaties zich zeer kritisch hebben getoond met een veel geringere sluiting dan zij voorstaan, ben ik van oordeel dat het huidige voorstel verdedigbaar is. Ter vergelijking: in de kustzone is voor hetzelfde habitatype op basis van het VIBEG akkoord tussen rijk, visserij- en natuurorganisaties en de bijbehorende Passende Beoordeling een volledige sluiting voor zware bodemberoerende visserij per 2016 afgesproken. Ook zijn alle drie de maatregelvoorstellen alleen gericht op vormen van visserij die uit hoofde van de instandhoudingsdoelen problematisch zijn. Andere vormen van visserij blijven ongemoeid.

Economische impact

² ICES: International Council for the Exploration of the Sea

Als gevolg van deze voorstellen behoeven geen inkomsten verloren te gaan. Immers, TACs, Quota's en contingenten blijven door de voorstellen onaangetast; vissers houden dezelfde visrechten. Een indruk van de economische impact van de maatregelen laat zich op basis van verschillende rapporten³ grofweg duiden. Hoewel over de details van dergelijke berekeningen altijd discussies mogelijk zijn biedt het LEI toch de best beschikbare kennis op grond waarvan ik besluiten kan nemen en voorstellen kan doen. Op basis van deze rapporten blijkt dat de bruto toegevoegde waarde die wordt gegenereerd in de gebieden die met deze maatregelen worden gesloten, op niveau van de Nederlandse kottervloot, gering is. Het gaat in de Nederlandse offshore Natura 2000-gebieden om ongeveer een half procent van de bruto toegevoegde waarde van de Nederlandse kottervloot op platvis. Dit is, zeker in vergelijking met variaties in visserijquota en prijschommelingen van brandstof, zeer beperkt. Dit laat onverlet dat ik zeer goed begrijp dat deze maatregelen wel stapelen op andere maatregelen en gebieden. Ook zie ik dat de maatregelen neer kunnen slaan op individuele bedrijven, die op zoek moeten naar alternatieve visbestekken. Toch acht ik dat noodzakelijk voor het realiseren van de Natura 2000-doelen in de betreffende gebieden. Ik heb niet alleen gezocht naar draagvlak bij de visserijorganisaties, maar ook bij de buurlanden, de natuurorganisaties en de Europese Commissie.

"Verzoekt de regering, bij gelijk resultaat voor natuur in de maatregelpakketten, te kiezen voor een variant met de minste economische schade."

Dit is expliciet het uitgangspunt geweest in het eerder beschreven proces. Bij de Klaverbank worden alleen de gebieden gesloten waren het te beschermen habitatype dominant aanwezig is. De zonerings van de Doggersbank is gebaseerd op een methode waar, binnen de randvoorwaarden van natuur⁴, de gebieden zijn geselecteerd die de minste kosten voor de sector met zich meebrengen. Deze systematiek houdt in dat de Doggersbank is opgedeeld in kleine vierkante onderdelen met een oppervlak van 17,7 km². Van elk vierkant is door ICES berekend wat de opbrengst is geweest. Vervolgens zijn die gebieden gelegd op de natuurwaarden. Daarna is er de keuze gemaakt om binnen de gestelde natuurbeschermingsrandvoorwaarden de gebieden te kiezen waar de minste opbrengst werd gerealiseerd uit de visserij. Bij het betrekken van de voorstellen van sector en NGO's is weer eerst gekeken naar de vlakken die de minste opbrengst hadden en deze zijn vervolgens geïntegreerd in de gezonde gebieden.

Ook hieruit blijkt dat de partijen alle mogelijke moeite hebben gedaan om de last voor de visserijsector maximaal te beperken. Bij dit alles is zorgvuldig gekeken dat er geen strijdigheid ontstaat met de Europese regels voor bescherming van de natuur, vooral waar deze stellen dat de keuze van gebieden gebaseerd moet zijn op de natuurwaarden. Dit is in overeenstemming met de motie. Daarnaast hebben ook beleidsoverwegingen meegespeeld, zoals synergie met windmolenparken en de Duitse wens om 50% van haar deel van de Doggersbank te sluiten.

"Verzoekt de regering het alternatieve voorstel van de visserijsector voor de Doggersbank serieus te betrekken bij het opstellen van het maatregelpakket voor dit gebied."

Het alternatieve voorstel van de visserijsector is serieus betrokken bij de ontwikkeling van het voorstel. Sterker, het kaartbeeld van de sector is uitgangspunt in de ontwikkelmethode van het uiteindelijke voorstel. Dit bleek echter niet voldoende, omdat het sectorvoorstel onvoldoende tegemoet kwam aan andere uitgangspunten en overwegingen, zoals die van de natuurorganisaties en de buurlanden. Ook stelt de Europese Commissie strikte eisen aan de onderbouwing van de maatregel in relatie tot de Natura 2000-doelstellingen (relatie visserijdruk en staat van het habitatype). In het alternatieve voorstel van de sector wordt o.a. uitgegaan van een veel grotere openstelling van het Duitse deel van de Doggersbank dan de Duitsers zelf wenselijk achtten. Mede naar aanleiding van de genoemde motie van de leden Slob en Geurts is bij de Duitsers aandacht gevraagd voor de bezwaren van het Nederlandse visserijbedrijfsleven tegen de gewenste 50% sluiting. Dat heeft geleid tot vele ambtelijke contacten. Uiteindelijk heb ik in juni 2013 persoonlijk

³ Gebaseerd op LEI rapporten van Van Oostenbrugge *et al.* (2010), Hamon *et al.* (2013) en Bartelings *et al.* (2013), welke u ook kunt vinden op de website <http://www.noordzeeloket.nl/projecten/noordzee-natura-2000/downloads/index.aspx>.

⁴ Bijvoorbeeld: voldoende dekking van alle onderscheiden bodemgemeenschappen, inclusief concentraties van zeldzame soorten aangezien die volgens het ICES-advies bijdragen aan een snellere realisatie van de doelen.

aan mijn Duitse collegae voor natuur en visserij gevraagd om toch het gesprek aan te gaan met de Nederlandse visserijsector. Een dergelijk gesprek heeft inderdaad plaatsgevonden, maar zonder resultaat. Mijn Duitse collega heeft mij daarna bericht dat deze zich wenst te houden aan de afspraken die gemaakt zijn in de Doggersbank Stuurgroep en dat men niet wil afwijken van de interne afspraken om ca. de helft van het Duitse deel van de Doggersbank te sluiten. Het is dus niet gelukt om de Duitse overheid en het Nederlandse visserijbedrijfsleven tot elkaar te laten komen. Ondanks mijn inspanningen en die van mijn ambtenaren kon niet worden tegemoet gekomen aan de wensen en verlangens van de visserijsector.

"Verzoekt de regering zo spoedig mogelijk een nulmeting te doen en indicatoren vast te stellen en de resultaten van de maatregelen in natuurgebieden op zee te monitoren, waarbij het sluiten van gebieden ook teruggedraaid kan worden."

Mede op basis van het advies van ICES, gaan de voorstellen op dit punt in. Zo voorzien de voorstellen in de instelling van een (voor Doggersbank internationaal afgestemd) monitoringsprogramma en in een evaluatie na zes jaar om de maatregelen bij te kunnen stellen. Dit kan betekenen dat de maatregelen op hetzelfde niveau blijven, worden uitgebreid, worden verminderd of worden teruggedraaid.

Op 11 juli jl. is door de Ministerraad deel 2 van de Mariene Strategie vastgesteld. Hierin is de mariene monitoring, aanleverend voor onder andere Kaderrichtlijn Mariene Strategie en Vogel- en Habitatrichtlijn/ Natura 2000, geregeld. De nulmeting van de toestand van de mariene Natura 2000-gebieden is voorzien voor voorjaar en zomer 2015.

"Verzoekt de regering bij het opstellen van de maatregelpakketten voor natuurgebieden op zee ruimte te bieden voor maatwerk zoals het inzetten nieuwe vistechnieken als alternatief voor het volledig sluiten van gebieden voor visserij."

Ook dit punt wordt geadresseerd in de voorstellen. Zo voorzien de voorstellen voor Doggersbank en Klaverbank in een procedure waarbij innovatieve nieuwe vistuigen toegang kunnen krijgen tot de gesloten gebieden. Voorwaarde is een wetenschappelijke beoordelingsprocedure waarin is aangetoond dat dit de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengt.

Verdere proces

Ik heb hierboven uiteengezet hoe het proces om te komen tot evenwichtige visserijmaatregelen heeft plaatsgevonden. Ook heb ik aangegeven dat ik alle mogelijke moeite die binnen mijn bereik ligt, heb gedaan om bij de sector draagvlak te verkrijgen. Bovendien heb ik mij ingezet om ook bij mijn Duitse collega begrip te vragen voor de wensen van de sector. Ik ben er dan ook van overtuigd dat de voorstellen proportioneel zijn en dat ik gehandeld heb in overeenstemming met met de verzoeken van motie 32 van de leden Slob en Geurts. De voorstellen zijn gebaseerd op wetenschappelijk advies en ze zijn in een zorgvuldig proces tot stand gekomen.

Gelet op de afspraken met de andere lidstaten ben ik voornemens de voorstellen verder af te laten stemmen met de derde landen die een visserijbelang hebben op de Doggersbank om te komen tot een gezamenlijke aanbeveling. Dit is een verplichting uit het Gemeenschappelijk Visserijbeleid van de EU (zie art. 11 lid 3 van Vo. 1380/2013⁵). Het resultaat van die afstemming zal ik in de Scheveningengroep voorleggen. Voor de Doggersbank is dat gezamenlijk met het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Denemarken. Ik heb het belang van samen optrekken al eerder benadrukt, zowel voor de visserij als voor de natuur.

In de Scheveningengroep zal de zgn. 'gezamenlijke aanbeveling' worden besloten. Deze gezamenlijke aanbeveling wordt ingediend bij de Europese Commissie, die vervolgens, met inachtneming van de beschikbare wetenschappelijke adviezen, binnen drie maanden na ontvangst de maatregelen vaststelt. Volgens de verordening zal de EC het concept-besluit voorleggen aan Raad en Europees Parlement gedurende een periode van 2 maanden met een mogelijke verlenging

5 VERORDENING (EU) Nr. 1380/2013 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD | van 11 december 2013 | inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid, tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 1954/2003 en (EG) nr. 1224/2009 van de Raad en tot intrekking van Verordeningen (EG) nr. 2371/2002 en (EG) nr. 639/2004 van de Raad en Besluit 2004/585/EG van de Raad | (PB L 354, 28.12.2013, p.22)

van 1 maand. Indien Raad en EP niet meer reageren kan het EU besluit worden genomen door de EC.

Uw Kamer blijft uiteraard betrokken bij de verdere ontwikkeling van deze voorstellen, omdat het hier GVB-maatregelen betreft. Via de reguliere voorbereiding van de Visserijraad met de Kamer houdt u dan zicht op de verdere ontwikkeling.

Appendices bij de bijlage bij de brief aan de Tweede Kamer betreffende de Bescherming van offshore Natura 2000 gebieden in de Noordzee en start aanwijzingsprocedure mariene Natura 2000-gebieden Moties Slob-Geurts (Kamerstuk 32002 nr. 32 en nr. 33)

Appendix 1 Wetenschappelijke adviezen ICES

Appendix 2 Processtappen

Appendix 3 Kaart overzicht Natura 2000 gebieden Nederlandse Noordzee

Appendix 4 Kaart gezoneerd Doggersbank

Appendix 5 Kaart gezoneerd Klaverbank

Appendix 6 Kaart Friese Front

Appendix 1 Wetenschappelijke adviezen ICES

6.3.3.7

Special request, Advice November 2012

ECOREGION North Sea
SUBJECT Proposed fisheries measures for the Cleaver Bank Special Area of Conservation

Advice summary¹

ICES supports the proposal to close the area dominated with habitat type H1170 to mobile bottom-contacting fishing gear as this will contribute to achieving the conservation objects set for the Cleaver Bank.

ICES does not support the immediate ban on beam trawling in the Botney Cut as the level of beam trawling is very low and not likely to be impeding progress in achieving the conservation objectives. Further studies are needed to establish if fishing with mobile bottom-contacting fishing gear in the Botney Cut affects the adjacent reef habitat.

ICES considers the conclusion of the FIMPAS workshop to not develop site-specific measures for mammal conservation objectives for the Cleaver Bank to be appropriate.

ICES notes that for most benthic species the Cleaver Bank is an open system and recovery processes are likely to be significantly influenced by the broader ecosystem outside of the proposed closed area. Some of the typical reef species will not have commenced or completed re-colonization within the six-year period.

It is imperative that an operational framework be built around the stated conservation objectives. The establishment of a monitoring programme and selection of indicators will require further work. Indicators that are responsive to changes in pressures from the implementation of the fisheries measures and can measure trajectories towards the stated conservation objectives should be selected. It will be necessary to establish the spatial and temporal variance and patchiness of the characteristics being measured by the indicators.

Request

Given the conservation objectives for H1170, ICES is requested to advise on the degree to which the implementation of the proposed fisheries measures² will progress the Cleaver Bank SAC towards the achievement of the Conservation Objectives.

In preparing its response ICES is required to advise on the changes that can be attributed solely or primarily to the implementation of these proposed fisheries measures from the FIMPAS project.

Specifically, for the proposed fisheries measures Cleaver bank SAC, ICES is invited to describe:

- i) the likely progress over a six year period towards achieving the conservation objectives that will occur as a result of implementation of the proposed measures in Cleaver Bank area;*
- ii) the likely long term progress towards achieving the conservation objectives that will occur beyond the six year period as a result of implementation of the proposed measures in Cleaver Bank area;*
- iii) how progress towards achieving the conservation objectives could be measured and when such changes can be expected to be measurable*
- iv) the key aspects that should be contained in an appropriate, cost effective, monitoring programme to measure progress towards achieving the conservation objectives;*
- v) The effort displacement within the SAC attributable to the proposed measures and the expected effects of such displacement on the achievement of the Conservation Objectives, together with any possible measures to mitigate any effects. When considering effort displacement other relevant factors causing*

¹ This ICES advice is in response to specific questions on fisheries measures proposed by the Netherlands. Unless specifically stated, it is not an opinion from ICES on the designation of Natura 2000 sites or the Conservation Objectives set by the Member State. ICES facilitated input and advice in the FIMPAS process by identifying an expert who advised the process. This expert was not involved in any of the ICES review, drafting or advice approving processes. An ACOM Vice-Chair was assigned the task of following and observing the process. Expert reviewers and advice drafters were selected from independent countries as per ACOM procedures. The ICES advice drafting process was managed by the ACOM Vice-Chair; the scientific advice is the work of the independent reviewers and advice drafters.

² The proposed fisheries measures as submitted to ICES by the Netherlands are shown in Annex 1.

- changes in fishing patterns in the Cleaver Bank (e.g. TAC/quotas, fuel cost, other spatial claims etc.) should be taken into account;*
- vi) any shortcomings in the proposed measures and how these might be overcome*
 - vii) any other information ICES considers relevant for the achievement of conservation objectives in the Cleaver Bank SAC for Habitat H1170*
 - viii) Invites ICES to comment whether the presented information on the occurrence and distribution of Habitat type H1170 justifies a change of the Southern and Northern boundaries for the Cleaver Bank proposed SAC, as described in the Cleaver Bank zoning proposal?*
 - ix) Invites ICES to comment on the use of the available data from different sources (fishermen charts, sediment charts, expert reviews) to determine the demarcation of the Habitat type H1170, in the FIMPAS Steering Group Cleaver Bank zoning proposal*

Regarding the Conservation Objectives for Harbour Porpoise, Grey Seal and Harbour Seal

- xi) Invites ICES to comment on the outcome of the FIMPAS workshop not to develop site specific measures for mammal conservation objectives for Cleaver Bank SAC.*

ICES advice

According to the documentation submitted to ICES together with the request, the proposed fisheries measures for the Cleaver Bank attempt

“ to combine the knowledge of the fishing industry with the available scientific knowledge in an ecosystem based approach, incorporating the precautionary principle and using best available technology to develop a more focused and proportional fisheries measure to achieve the Cleaver Banks conservation objectives..... It should result in maintaining an adequate connectivity between areas containing habitat type 1170, while facilitating traditional fishing activities in areas where this habitat type does not appear to exist.”

In order to put the request and the ICES response into context, the Conservation Objectives for the Cleaver Bank are available in Annex 2.

The main impact on the open-sea reefs of the Cleaver Bank is likely to come from fisheries (beam and otter trawling gear, gillnets), of which trawling has the biggest impact (see Annex 3). The metal shoes, tickler chains, ground rope, and net of the beam trawl dig into or slide along the seafloor, causing physical damage along its way by breaking or dislodging sessile plants and animals. The boards of the otter trawl may also dig into the surface of the seafloor in the case of soft sediments and sand or grind hard surfaces like rocks and stones. The floats and the weighted bobbins attached to the rope running along the lower mouth of the trawl may also slide along the seafloor and abrade the species growing on top of the reef.

The fisheries measures proposed for the Cleaver Bank Special Area of Conservation (SAC) envisage three different fisheries regimes for three zones, as shown in Annex 1. These are: (a) exclusion of beam trawling in the Botney Cut (but with otter trawling permitted); (b) no beam or otter trawling in the two predominately reef habitat areas; and (c) no restrictions in three predominately sandy areas. In responding to the request, ICES provides a separate response for these three different zones where appropriate.

ICES notes that the small size of the area proposed for conservation of open-sea reef habitats on Cleaver Bank suggests that for most of the benthic species it is an open system. Recovery processes that occur within it are therefore likely to be significantly influenced by the broader ecosystem outside of the proposed closed area. Harbour seals and grey seals, along with other marine mammals are transients and are not expected to be affected by the proposed management measures.

Response to Question i) the likely progress over a six-year period

The conservation objective is to improve the quality of the reefs. Good quality is characterized by the presence of sessile biotic communities of long-lived species. If the indicator of good quality is merely the presence of long-lived species on the reefs, these species appear to be present now and will therefore continue to be present over the first six-year period of reduced fishing pressure.

Based on studies undertaken in the early 1990s on the impacts of gravel extraction, recovery of most species is relatively fast, that is within ten years. If fishing has impacted the species on the reef, it is likely that changes will be observed in the impacted areas on similar time scales.